<u>ርእሲ-ዓንቀጽ</u>

ሃለዋት ህዝቢ ኣፍሪቃ: ቅድሚ ኮሎንያልዝምን: ኣብ እዋን ኮሎንያልዝምን: ድሕሪኡን ሎምን ንዝመእን።

ብሓልዮት ጉጅለ ደቀባት ኤርትራ *10.05.2009* **ዓ.ም.**

ህዝቢ ኣፍሪቃ ካብ *1444* ዓ.ም. ጀሚሩ ክሳብ *18* ክፍለ-ዘመን: ሕሱም ባርነት ከምዘሕለፈ መጻሕፍተ-ታሪኽ ዝምስክሮ ሓቂ'ዩ። ካብ *1507* ዓ.ም. ጀሚሩ ክሳብ *19* ክፍለ-ዘመን ከኣ: ባርባራዊ ወራር ኮሎንያል ሃገራት ኤውሮጳ ኣሕሊፉ'ዩ። እቲ መሪር ዘመናት ባርነት ኣብ *18* ክፍል-ዘመን ከብቅዕ ከሎ: እቲ መዋእል ኮሎንያል ግዜ ከኣ: ንስሙ ኣብ *19* ክፍለዘን ኣብቂዑ ተባሂሉ። ድሕሪ *100* ዓመት መዋእል ባርነትን: ድሕሪ *50* ዓመት ምውዳእ ኮሎንያል መግዛእትን ከኣ: ሓራ ወጺኡን ልዑላውነት ሃገሩ ተኸቢሩሉን ኣብ ክንዲ ዝነብር: ብሓዲሽ ቀጥባዊ መግዛእቲ: ማለት ብኒዮ-ኮሎንያሊዝም ንኽግዛእ ተፈሪዱ። ሎሚ ከኣ ብኣዝዩ ዝረቐቐ: ስለላዊን ስነኣእምራዊን መግዛእቲ ኒዮ-ሊበራሊዝሙስ ተተኪኡ። እተን ብጻዕቂ ህዝቢ ኣዝየን ዝተሃዘባ: ሃገራት ኣስያ ብፍላይ ከም ብዓል ሃገር ቻይናን ህንድን: ንህዝበን ኣጽጊበን ተረፈን መግብን ቴክኖሎጂን ከኣ: ንወጻኢ ኤክስፖርት ክገብራ ከለዋ: ህዝቢ ኣፍሪቃ ግን ብሰንኪ ምዕራባውያን ሃገራት: ምስ ማእለያ ዘይብሉ ባህርያዊ ሃብቱ ከሎ: ከም ድኻን ደንቈሮን ተቖጺሩ: ባህርያዊ ሃብቱ እንዳተመዝመዘ: ብዝተፋላለየ ሕማማት እንዳተሳቐየ: ባህርያዊ ጸግኡ ባዕሉ ከይተጠቐመሉ ደፋእ ኣንዳበል ክጸንት ይርኤ'ሎ። ከምቲ ግብእን መጐታዊን ግን: ሎሚ ህዝቢ ኣፍሪቃ: ምስቲ ዘይተኣደነ ባህርያዊ ጸግኡ: ንርእሱ ኮይኑ ንምሉእ ዓለም ከካፍል ምኽኣለ ነይሩ። ብኣንጻሩ ግን ንባህርያዊ ሃብቱ ባዕሉ ተጠቒሙ ምንባር ይትረፎስ: ነቲ ብሰንኪ ምዕራባውያን ገበቲ ሃብቲ: ወሪዱዎ ዘሎ ጸገም: ብሓባር ተመራሚሩ መኪቱ: ብእንካን ሃባን ዝምድና ክጕዓዝ ኣይበቐዐን። ርግጽዩ እቲ ፈላሊኻ ግዛእ: ዝዓላማኡ: ውዲት ባዕዳውያን ደለብቲ ሃብቲ: ኣዝዩ ሓያል ኣኮ ኣንተኾነ: ምሁራትን መራሕቲ ኣፍሪቃውያንን ግን: ሰብኣዊ ሓይሊ ህዝቦምን: ባህርያዊ ሃብቲ ሃገሮምን ከለዎም: ኣብ ክንዲ ብኹርዓት በዲሆም: ኣሰር ኣስያዋንን ቻይናውያንን ዝኽተሉ: ብኣንጻሩ ግን ክብሪ ሃገሮምን ክብሮምን ቀንጢጦም: ተንበርኪኽትን ተገዛእትን ባዕዳውያን ኮይኖም ንኽነብሩ መሪጾም። እዚ ከኣ'ዩ እቲ ኣዝዩ ዘተሓሳስብ ድንቍርናን ሕመቕን። ብሰንኪ ኣፍሪቃውያን ፈላጣትን: መራሕቲ ዝብሃሉን ከኣ: ኣንሆ ህዝቢ ኣፍሪቃ ብምዕራባውያን ሃገራት ንሞት ተፈሪዱ ይርከብ ኣሎ።

እቲ ካብ ኩሉ ዘሕዝን ከኣ: ባዕዳውያን ርእሰ-ማላውያን ሃገራት: ምስ ምብራቓውያን ሃገራት ብምልፋን: ህዝቢ ኣፍሪቃ ህዝባዊ ሰውራ ኣልዒሉ: ንመሰሉን ንመንነቱን ንኽይጣበቕን: ድሞክራስያዊ መንግስቲ ከይምስርትን: ኮነ ኢሎም ብረቂቕ ውዲት ዓጊቶሞ ይርከቡ ምህላዎም'ዩ። ንሱ ድማ ካብ ከርሱ ዝተወልዱን: ካብ ብኣእምሮኦም ብኸብዶም ዝሓስቡን: ኣብ ክንዲ ንህዝቦም ምግልጋል ንባዕዳውያን ርእሰማላውያን ንኽገልግሉ ዝመረጹን: ኣዛብእ ኮራኹር ዓሊሞም ብምውፋር: ህዝቢ ኣፍሪቃ ንዝመጽእ ግዜ ከይምዕብልን ከይነብርን: "ዲሞክራስያን ምዕባሌን ከነምጽኣልካ ኢና: ካብ ጥሜትን ዕርቃንን ድንቍርናን ከነናግፈካ ኢና" እንዳበሉ: ብዘይፍጸም ተስፋ ጥራይ ከምዝጠፍእ ይገብሩዎ ኣለው። ሰለይ እንዳበሉ ከኣ ጽባሕ ብጊሓት: ንምልእቲ ኣፍሪቃ ክቈጻጸሩዋ'ዮም ዝሓልሙ ዘለው።

ባርነት ኣብ ኣፍሪቃ

ክሳብ *1444* ዓ.ም. ኣፍሪቃ ኣብ'ቲ ዘይተነጸረ ወሰናስንን ዶባትን ዝነበራ እዋን: ብንኣሽቱ ዓድታትን ቍሸታትን ቀቢላታትን ተኻፋፊላ'ያ ነይራ። ነተን ዓድታን ቀቢላታትን ድማ: ካብ ሕንብርተን ዝተወልዱ: ርኹባትን ጭዋታትን ተጸዋዕቲ ዓዲ ደቀባት'ዮም ዘመሓድሩወን ነይሮም።

"ኣነስ ሰበይቲ ከምኡ'ውን ሓብቲዶ ኣይኮንኩን?" ባርነት ክሳብ ክንደይ ሕሱም ከምዝነበረ እትገልጽ: ስእሊ ሓንቲ ኣፍሪቃዊት ጓል-ኣንስተይቲ።

ኣብቲ መዋእል'ቲ ሕብረተ-ሰብ ኣፍሪቃ ኣብ ክንዲ ስርዓተ ትምህርትን ጒርሕን: ግርህነትን ፈሪሃ-እግዜእቢሔርን ጥራይ ዝዓብለሎ'ዩ ነይሩ። ብዙሓት ሽፋቱ በብእዋኑ ነቶም ካብኦም ንላዕሊ: ስቡሕ መሬትን ሃብትን ጥሪትን ዝነበሮም: እንዳወረሩ ክዘምትዎም ሾናት ይውልዑ ነበሩ። ብኸም'ዚ ከኣ ኣብ መንጐ ዝተፋላለያ ዓድታትን ዓሌታትን ሾናት ሓድሕድ ዝውቱር ነብረ። እቶም ዝውረሩ ዝነበሩ ድማ ሃብቶምን መሬቶምን: ጥሪቶምን ንኽከላኸሉ: ንዝወሮም ይምክቱዎ ነበሩ። ብኸም'ዚ ከኣ እቶም ዝሓየሉ: ነቶም ዝሓመቑ ማሪኾም ይኣስሩዎም ነበሩ። ከም ባረዩ ገይሮም የሸቅሉዎምን ይሸጡዎምን ከኣ ነበሩ። ንኣብነት ኣብቲ ፈለማ እዋን'ቲ ኣዕራብ-ነጋዶ ንምዕራብ ኣፍሪቃ እንዳሰሎኹ: ወርቅን ስኒ-ሓርማዝን ቈርበት-ነብርን: ካልእ ክቡር ንብረትን ዓዲጎም ዝመላልስሉ እዋን ስለዝነበረ: ሰብ ዓዲግካ ምስትሻይጥን ትልወጥን ዝያዳ መኽሰብ ከምዝርከብ ደፋእ ኣንዳበሉ ክፈልጡ ስለ ዝጀመሩ: ነቶም ሓያላት መራሕቲ ዓድታት ኣፍሪቃ: ካብቶም ዝማረኹዎም ደቂ ሃገር ሰለይ እንዳበሉ ንኽሸጡሎም ኣለማመዱዎም። ካብኡ ቀጺሎም እቶም ነጋዶ ኣዕራብ: ነቶም ከም ኣቕሓ ተቈጺሮም: ብስም ባረዩ ካብ ኣፍሪቃ ዝተዓደጉ ኣፍሪቃውያን: ብዙሕ መኽሰብ ንኽረኽቡ ንሃገራት ኣዕራብን: ንሃገር ስፓኛን ግልያታት ኮይኖም ንኸገልግሉ ክሸጡዎም ጀመሩ።

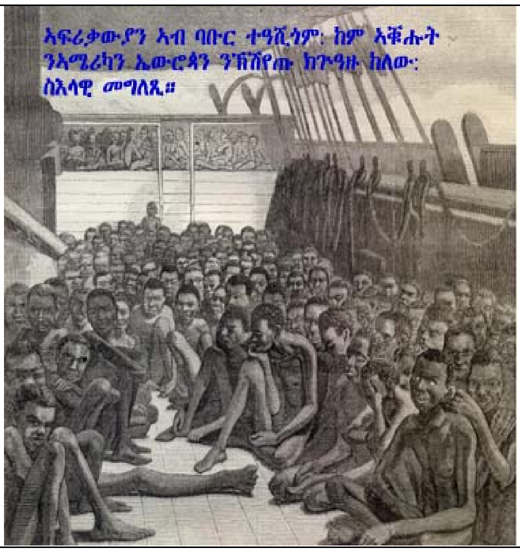

ኤውሮጳውያን ኮሎንያል ገዛእ'ቲ: ነቲ ብዘይካ በትርን ካራን ምሳርን ፋስን ጭማራን ሴፍን ኣንተዘይኮይኑ: ካልእ ምዕቡል መሳርያ ዘይነበሮ ህዝቢ ኣፍሪቃ: ኣብታ ጥሪቱ ኣንዳጓሴን: እንስሳ ዘገዳም እንዳሃደነን: መሬቱ እንዳሓረሰን እንዳጫኾረን: ካብቲ ባዕሉ ዝውንኖ ባሕርታቱን ቀላያቱን ኣፍላጋቱን ድማ ዓሳታት እንዳገፈፈን: ነቲ ባህርያዊ ጸጋ ሃገሩ ኣስተማቒሩ ክነብር ከሎ: ፖርቱጋላውያንን ስፓኛውያንን ከኣ: በቲ ኣዕራብ-ነጋዶ ዝሓበሩዎም ሜላ ተጠቒሞም: ብቀምሽ ካህናት ለቢሶም ምስዮናውያን ዝመስሉ ሰለይቲ ኣንዳተመርሑ: ስቡሕ መሬታት ንኽድህስሱ ኣብ ገማግም ከባቢ ኣትላንቲክ ውቅያኖስን: ህንዳዊ-ውቅያኖስን ክቃላቐሉ ጀመሩ። ብኸምዚ ድማ ነቲ ጸረ ሕልናኡ ዘይገብር ለዋህ ህዝቢ ኣፍሪቃ: ብሰላሕ-መላሕ ሰሊኾም: ብጠመንጃን ቦምባን

መድፍዕን ተሰንዮም ብ1444 ዓ.ም. ዘይንብረቶም ክዘምቱ ተዋፈሩ። ስለዚ ኣብ ኣፍሪቃ ንግዲ ባርነት ካብ 1444 ዓ.ም. ጀሚሩ: ክሳብ 18 ክፍለ-ዘመን ከኣ: ብንሕስያ ዘይብሉ ጭካኔ: ሚልዮናት ህዝቢ ኣፍሪቃ ከም ኣቕሓ ተሸጠን ተለወጠን ፈለሰን።

ኣፍሪቃውያን ኣብ መዋእል ባርነት: ካበ'የኖት ሃገራት ትዓዲኖም: ንሃገራት ኣስያን ኣሜሪካን ኤውሮጳን ሃገራት ኣዕራብን: ይሕረጁ ከምዝነበሩ ዘርኢ ስእላዊ መግለጺ።

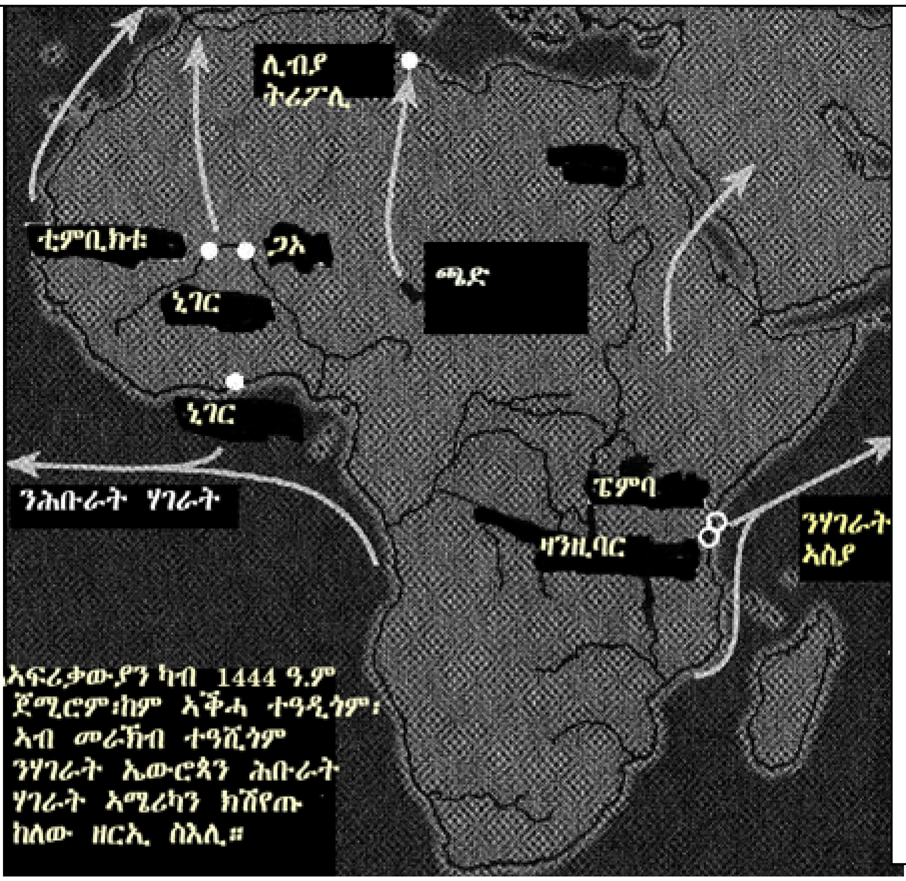

ኣፍሪቃ እታ ብተፈጥሮ ብክሊማን ባህርያዊ ሃብትን ጸጋን ዝተዓደለት ኮንቲነንት'ያ። ብመ'ኽንያት ሃብታን ጸግኣን ኩነታት ኣየራን ድማ: ብዙሓት ወረርቲ ካብ 1444 ዓ.ም. ጀሚሮም ብሂጎማ'ዮም። ንህዝባ ባርያ ገይሮም ንሃብታን መሬታን ን'ኽውንኑ ከኣ ብዙሕ ዘስካሕክሕ ወራራት ኣካይዶም። ክሳብ'ዚ ዘሎናዮ መበል 21 ክፍለዘመን ከኣ መልክያምን ሜላኦን ድኣ ይቀየር'ምበር: ንኣፍሪቃ ንምቍጽጻር ዝብል ዓላማኦምሲ ገና ኣይቀየርዎን። እቲ ቀንዲ መንቀሊኦም ከኣ ከምቲ ናይ ባዮሎጂ-ሊቅ ዳርዊን ዝተባህለ እንግሊዛዊ ተማራማሪ: ዝሓንጸጾ ሕንጻጽ ተበጊሶም'ዮም። ንሱ ድማ ሓደ ዝሓየለ ፍጡር ንዝሓመቐ ፍጥጡር ክዕብልሎ: ባህርያዊ'ዩ ኢሉ ከም መምርሒ ሓንጺጹዎ'ዩ። ይ'ኹን'ምበር ብተፈጥሮኡኳ ኣፍሪቃዊ ህዝቢ ሓያል እንተ'ኾነ: እቶም ጽዓዱ ዝብሃሉ ግን: ብጠመንጃን ጥይትን ጭካኔን ተኣማሚኖም: ንሶም ጥራይ ብሉጻት ፍጥረትን: ሓያላትን ከምዝ'ኾኑ ንዓለም ከእምኑዎ ህርድግ ይብሉ ኣለው። መሲሉዎም ድኣምበር: ኣብ መወዳእታ ግን ኣቐዲሙ ዝመውትን ድሒሩ ዝመውትን ሓደ እዩ።

ብመስርዕ-እዋን ዝሕብር ፍጻሜታት ኮሎንያል መግዛእቲ ኣፍሪቃ:

ብድሕሪ'ዚ ብ1507 ዓ.ም. ፖቱጋላውያን በ'ኹሪ ኮሎንያል ዘመተ ጀሚሮም: ንገማግም ሞዛንቢክ ተቛጻጺሮም።

ብ1652 ዓ.ም. ኮሎንያል ሆላንድ: ንኬፕታውን ደቡብ ኣፍሪቃ ተቋጻጺሮም።

ብ1806 ዓ.ም. ኮሎንያል ዓባይብሪጣንያ ንካፕላንድ ደቡብ-ኣፍሪቃ ወሪሮም ተቛጻጺሮም።

ብ1808 ዓ.ም. ኮሎንያል ዓባይ-ብሪጣንያ ንሰራልዮን ወሪሮማ።

ብ1830 ዓ.ም. ኮሎንያል ፈረንሳ ንኣልጀርያ ወሪሮም። ኣብቲ ወራር'ቲ ካብ ሓደ ሚልዮን ንላዕሊ ኣልጀራውያን ሃሊቖም።

ብ1874 ዓ.ም. ኮሎንያል ዓባይ ብሪጣንያ ንሃገር ጋና ወሪሮም።

ብ1879 ዓ.ም. ኮሎንያል ፈረንሳ ንሴራልዮን ምስተቓጻጸሩ: መግዛእቶም ንምዕራብ ኣፍሪቃ ልሒሙ።

ብ1880 ዓ.ም. ኮሎንያል ፈረንሳ ንቱንዝያ ወሪሮም። ኣብቲ ወራር'ቲ ካብ ፍርቂ ሚልዮን ንላዕሊ ደቂ ቱንዝያ ሃሊቖም።

ብ1880 ዓ.ም.ብንጉስ ልዮፖልድ ትዝግዛእ ዝነበረት ሃገር በልጁም ንኮንጎ ወረራ ተቛጻጺራታ። ሃገር ኮንጎ ስፍሓታ 77 ግዜ ካብ ሃገር በልጅም ትገዝፍ: ወይ ከኣ ክንዲ ጠቕላላ ስፍሓት ጀርመንን: ፈረንሳን ስፓንያን ተደማሚረን ት'ኸውን። ሃገር ኮንጎ እታ ብባህርያዊ ጸጋ ካብ

ምሉኣት ሃገራት ዓለም ዝሃብተመት ሃገር'ያ። ማእለያ ዘይብሉ ንሃስን ኮባልትን ኡራንዩምን: ዘይትን (በልዚና) ወርቂ ድያሞንድን ዝርከባ: ብማዕድን ዝሃብተመት ሃገር'ያ። ከምኡ ድማ እቲ ኮልታን ዝብሃል ክቡር ማዕድን: ኣብ ኮንጎ ጥራይ እዩ ዝርከብ። ኮልታን ብፍላይ ንላብ-ቶብን ሞባይል-ተለፎንን: ፕለይስተሽንን ክስርሓሉ ዝኻል ማዕድን'ዩ። ማዕድን ኮልታን ሓደ መዓልቲ: መንግስቲ ኮንጎ ከይፍሓር ጠጠው ኣንተድኣ ኣቢሉዎ: ኩለን ላብ-ቶብን ሞባይልንን መዘናግዒ ኮምፒዩተርን ዝሰርሓ ሃገራት: ከም ብዓል ጃፓንን ኣሜሪካን ኤውሮጳውያንን ፋብሪካታተን መዓጸዋ ነይረን። ብጽሩይን ፈልፋልን ማይን: ብቀላያትን ኣፍላጋትን: በዱ መሬትን ዝተዓደለት ገነታዊት ሃገርያ። ኮንጎ ብዱርን ክቡር ኣእዋምን ኣዝያ ዝበልጸገት ሃገር'ያ። ብሕርሻ ድማ ብፍላይ ብምህርቲ ጡጥን በናናን ቡንን: ኣዝያ ሃብታም ሃገር'ያ። ዝተፋላለዩ እንስሳ ዘገዳምን ዘቤትን ዝዓሰሉዋ ሃገር'ያ። እቲ ካብ ኩሉ ዘሕዝን ግን: ንኽትበልዓ ዝደሌኻ ኣብ-ጕምባሕሲ ዛግራ ትብላ ከምዝብሃል: ዜናን ፕሮፖጋን ማዕከናት ምዕራባውያን ሃገራት: ንሃገር ኮንጎ ካብተን ዝደኸያ ሃገራት ስለዝኾነት: "ሓደ ወዲ ኮንጎ ዓመታዊ እቶቱ 123 ዶላር እዩ" ኢለን እየን ፕሮፓጋንዳ ዝነዝሓ። ነቲ ብዲሞክራስያዊ ምርጫ ኣገባብ: ብህዝቢ-ኮንጎ ዝተሓርየ: ተባዕን ጅግናን መራሒ ፓትሪክ ሉሙምባ: ሃገር ኮንጎ ንደቂ-ኮንጎ: ዝብል ጭርሖ ሒዙ ምስ ተበገሰ: ኮሎንያል በልጂምን ስለላ መርበብ ኣሜሪካ ሲ.ኣይ.ኤን: ተላፊኖም ብዘስካሕክሕ ቅትለት ቀንጺሎሞ'ዮም። መተካእትኡ ድማ ነቲ ኣብ ቅጥለት ፓትሪክ ሉሙምባ ዝተዋፈረ: ፋሺስታዊን ማፍያን: መሳርሒ ሃጺያውያን ሞቡቱ ሰ-ሴሰስኮ: ኣብ ስልጣን ሰቚሎም ክሳብ ኣሪጉ ዝመውት: ንኮንጎ ብዘስካሕክሕ መግዛእትን ጭቈናን ደቚሱ: ባህርያዊ ሃብታ ብጽዓዱ ከምዝምዝመዝ ኣሕሊፉ ሂቡ: ነቲ ዝተረፈ ገንዘብ ድማ ኣብ ረብሓን ምዕባሌን ሃገር ኮንጎ ንኽይውዕል: ኣብቲ ኣብ ስዊዘርላንድን ሎንዶንን ፓሪስን: ዝርከብ ባንክታት ብስሙ ከዚኑዎ'ዩ። እቲ ማእለያ ዘይብሉ ቢልዮናት ገንዘቡ ተባሂሉ: ኣብ ባንክታት ተኾሚሩ ዝነበረ ድማ: ዕሽር ከይኣልዓለሉ ሞይቱ: እቲ ክንድዚ ኣሎካ ኣንዳተባህለ ዝንገሮ ዝነበረ ገንዘብ ህዝቢ ኮንጎ ድማ: መንግስታት ኤውሮጳን ኣሜሪካን ወሪሶሞ።

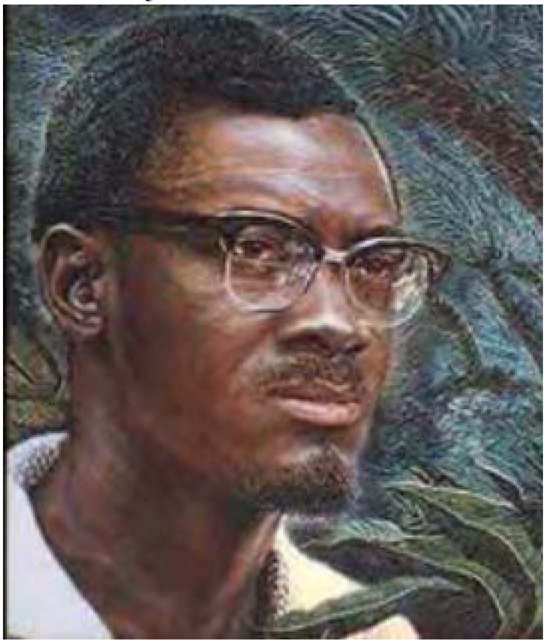

ካብቲ ብዙሕ መደሬታት ፓትሪክ ሉሙምባ ሓደ እዚ ዝስዕብ ዩ።

A black was always addressed in the casual form not certainly as a friend.
But because the respectful form was reserved for whites.We have known ironies,
blows that we endured, morning, noon, and evening, because we are negroes.

ኣለን ዱለስ ዝተባህለ ኣብቲ እዋንቲ ሓላፊ ሲ.ኣይ.ኤ. ዝነበረ: ንፓትሪክ ሉምምባ ዕቡድ-ክልቢ ኢሉ'ዩ: ቅጽል ስም ሂቡዎ። ብትእዛዝ ሓላፊ ሲ.ኣይ.ኤ. ኣለን ዱለስ ከኣ: መንግስቲ ኣሜሪካ ብስም ሕቡራት መንግስታት: ምስ ወተሃደራት ኮሎንያል ገዛኢት በልጁም ተላፊና: ወተሃደራታ ንኮንጎ ልኢኻ: ንፓትሪክ ሉሙምባ ብዘስካሕክሕ ቅጥለት ከምዝቐንጸል ገይራ። ድሕሪ ሞት ጅግና ፓትሪክ ሉሙምባ: ሃገር ኮንጎ ብፋሺስታዊ ገዛኢ ዮሴፍ ደዚረ ሞቡቱ ኣንዳተገዝኤት ኣብ ዓዘቕቲ ብልሽውናን ሃብታም-ድኻ ኮይና። ፓትሪክ ሉሙምባ ንመን ረብሓ ከምተቐንጸለ ከኣ: እቲ ውጽኢት መግዛእቲ ዮሴፍ ደዚረ ሞቡቱን: ሎሚ ኣብ መንግስቲ ወዲ ካቢላ ዝራኤ ዘሎ ኩነታትን ይምስክሮ ኣሎ። እቲ ምስጢር ከኣ ጋህዲ ኮይኑ ይርኤ ኣሎ።

ዮሴፍ ደዚረ ሞቡቱ: ድሕሪ ፓሪክ ሉሙምባ ኣብ ስልጣን ምስ መጸ ብወግዒ ኣብ ዋይት-ሃውስ ብፕረሲደንት ሪቻርድ ኒክሰን ክምዓድ ከሎ ዘራኢ ስእላዊ መግለጺ። ዮሴፍ ደዚረ ሞቡቱ: እቲ ቀንዲ ንፓትሪክ ሉሙምባ ዝቐንጸለ ኩርኹር ሃጸይነት ነበረ። ካብ *1972* ጀሚሩ ክሳብ *1997* ከኣ መሳርሒ ሃጸይነት ኮይኑ: ነታ ብባህርያዊ ሃብቲ ዝበልጸገት ሃገር ኮንጎ ብዘስካሕክሕ ፋሺስታዊ መግዛእቲ ድሕሪ ምግዛኡ: ብዋሕስነት ሃጸይነት ኣብ ቤት ፍርዲ ከይቀረበ: ንከተማ ራባት (ርእሲ ከተማ ቱኒዝያ) ብፍልይቲ ነፋሪት ግዒዙ: ኣብኡ ከኣ ብሕማም መንሽሮ ሞይቱ። ዮሴፍ ደዚረ ሞቡቱ: ኣብ ስልጣን ካብ ዝመጽእ ጀሚሩ ክሳብ ሎሚ: ካብ 6 ሚልዮን ዝበዝሕ ህዝቢ ኮንጎ ሃሊቑ። ገና ከኣ ይሃልቕ ኣሎ።እዚ ከኣ ኮነልካ: ነቲ ህዝቢ ኮንጎ ኣጽኒትካ: ነቲ ሃብቲ-ሃገር ኮንጎ ንምዝማት ዝግበር ዘሎ ዘመተ ኒዮሊበራላውያንን: ግሎባል-ፕለየርስ እዩ።

ሎሚ ከኣ ሃገር ኮንጎ ምስ ሃብታን ጸግኣን: ምስተን ድኻታት ሃገራት 3ይ ዓለም ተቖጺራ: ህዝባ ድማ "ዲሞክራስያ ዘይፈልጥን ተሳንዩ ክነብር ዘይካክእልን" እንዳተባህለለ: ብስም ወተሃደራት ሕቡራት መንግስታት ዝፍለጡ ዋርድያታት እንዳተሓለወ: ማዕድናት ሃገሩ ተጓሕጕሑ ንምዕራባውያን ሃገራት ይግዕዝ ኣሎ። እቶም ቀንዲ ኣገልገልትን መሳርሕን ርእሰማላውያን ምዕራባውያን ኮይኖም: ንኮንጎ ዝዘርዩዋ ዘለው መራሕቲ ሃገራት ኣፍሪቃ ከኣ: መራሒ ኡጋንዳ ዲክታቶር መሶቪንን: ፋሺስታዊ መራሒ ሩዋንዳ: ፓውል ካጋመን: ካልኦት ተሓባበርቶምን'ዮም። ፕረሲደንት ካቢላ ኣብ ስልጣን ኣብ ዝነበረሉ እዋን'ውን: መንግስቲ ኤርትራ ይተሓባበሮ ከምዝነበረ ዝዝከር'ዩ። መንግስቲ ኤርትራ'ውን ምስ መንግስቲ ኡጋንዳን ሩዋንዳን: ጽቡቕ ምትእስሳር ከምዘለዎ'ዩ ዝፍለጥ። ስለ'ዚ መንግስቲ ኤርትራ'ውን: ኣብቲ ንረብሓ ጽዓዱ ዝግበር ረቒቕ ፕሮጀክትታት ጥራይ ዘይኮነ: ግሁድ ኢድ ምትእታው ከምዘለዎ'እዩ ዝመስል።

ንስሙ ነጻነት ሃገራት ኣፍሪቃ

ኣፍሪቃ እታ ማኣለያ ዘይብሉ ባህርያዊ ሃብትን: ባሕርታትን ቀላያትን: በዱ መሬትን ዘለዋ ኮንቲነንት'ያ። ኩለን ሃገራት ኣፍሪቃ ድማ: ካብ *1922* ዓ.ም. ጀሚረን: ካብ ኮሎንያል መግዛእቲ ነጻ ከምዝወጻ'የን ዝፍለጣ። ይኹን'ምበር ክሳብ ሎሚ ግን: ህዝቢ ኣፍሪቃ ምስ ሃብቱን: ምስ ጸግኡን ከሎ: ማዕከናት ዓለም ጠምዩን ዓሪቑን: ሓምሙን ደኺዩን: ደንቈሩን ተሰዲዱን: ጥራይ ክብላ'የን ዝስምዓ ዘለዋ። ስለምንታይ? ኣብ'ዚ ዘሎናዮ እዋን ከኣ: ኣብ ሕቡራት ኣሜሪካን ኤውሮጳን: ቍጠባዊ ቅልውላውን: ስርሓተ-ኣልቦን ገኒኑሉ ዘሎ'ዩ። ብዙሓት ኣሜሪካውያንን ኤውሮጳውያንን ቻይናውያንን ድማ: ንኣፍሪቃ ገጾም ክውሕዙ ንርእዮም ኣሎና። ብኣንጻሩ ግን ማኣለያ ዘይብሎም መንእሰያት ኣፍሪቃውያን: ሃገሮም ጠንጢኖም ኣብ ባሕሪ ኣንዳጥሓሉ: ኣብ ምድረ-በዳ ኣንዳተቐብሩን: ንኤውሮጳን ንሕቡራት ኣሜርካን ክውሕዙ ይርእዩ ከምዘለው ንዕዘብ ኣሎና። ስለምንታይ? ህዝቢ ኣፍሪቃ ዝኸፋኦ ዘሎ: ህዝቢ ኤውሮጳን ኣሜርካን ንኽጥዕሞም ደኾን ይኸውን? እዝቢ ኣፍሪቃ ኣንተጠዓሞኽ: ህዝቢ ኤውሮጳን ኣሜርካን እንታዩ ክኸፋኦ?

ኩለን ሃገራት ኣፍሪቃ ካብ *1922* ዓ.ም. ጀሚረን: ካብ ኮሎንያል መግዛእቲ ነጻ ከምዝወጻ'የን ዝፍለጣ። መዓልቲ መዓልቲ ማዕከናት ዓለም ክምዝሕብርኦ ግን: ህዝቢ ኣፍሪቃ ምስ ሃብቱን ምስ ጸግኡን ከሎ: ክሳብ ሎሚ ጠምዩን ዓሪቑን: ሓሚሙን ደኺዩን: ደንቆሩን ተሰዲዱን ጥራይ እዩ። ስለምንታይ?

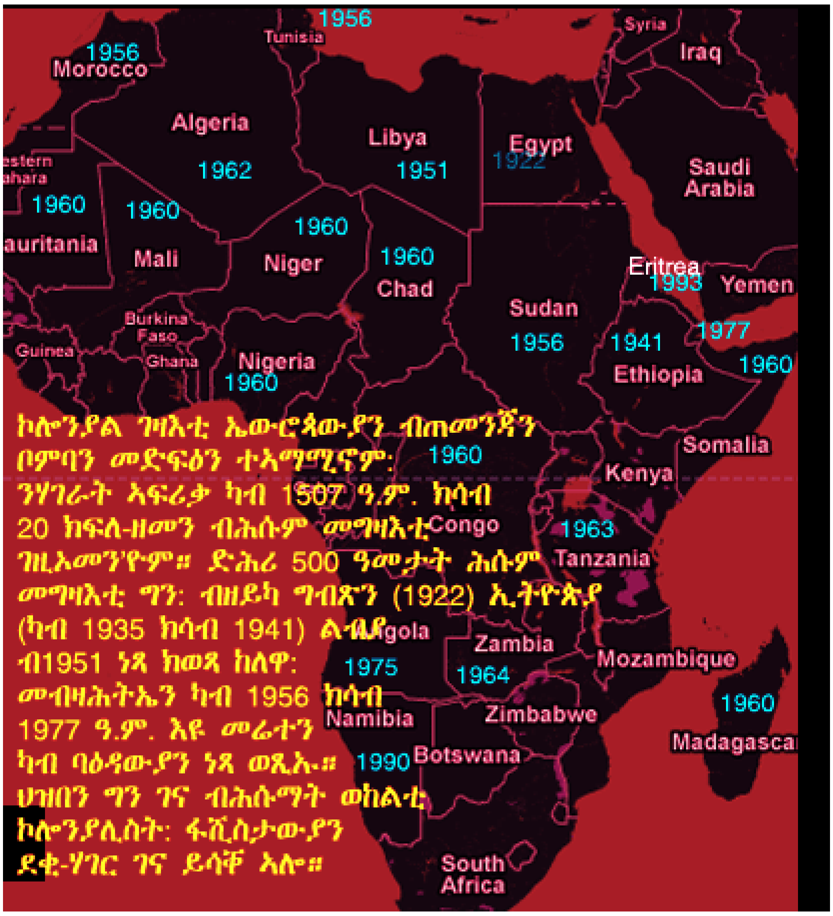

ብ*1882* ዓ.ም. ኮሎንያል ዓባይ ብሪጣንያ: ንሃገር ግብጺ ወሪራ። ብ*1922* ዓ.ም. ድማ ግብጺ ካ ኮሎንያል ዓባይ ብሪጣንያ ነጻ ወጺኣ።
ብ*1883* ዓ.ም. ኮሎንያል ጀርመን: ንቶጎን ንካሜሩንን ከባቢ ምብራቕ ኣፍሪቃን ወሪራ። ኣብ ከባቢ ምብራቕ ኣፍሪቃን ጥራይ *100 000* ሚእቲ ሽሕ ኣፍሪቃውያን ኣጽኒታ።

ብ*1884-1885* ዓ.ም. እተን ሓያላት ሃገራት ዝብሃላ ምዕራባውያን ሃገራት: ኣብ ሃገር ጀርመን ኣትርከብ ከተማ በርሊን: ብዛዕባ ሃገራት ኣፍሪቃ ምስጢራዊ ስምምዓት ኣካይዶም።

ብ*1885* ዓ.ም. ኮሎንያል ዓባይ ብሪጣንያ: ንሃገር ናይጀርያ ዓሚጻ ወሪራ።
ብ*1889* ዓ.ም. ኮሎንያል ጣልያን ንኤርትራ ወሪራ።
ህዝቢ ኤርትራ ድማ ፈደረሽን ካብ ዝፈርስ ኣትሒዙ: ን*30* ዓመታት ተቓሊሱ። ብ*1993* ዓ.ም. ድማ *99.8%* ህዝቢ ኤርትራ ብረፈረንዱም ኣገባብ ነጻነቱ ረኺቡ።

ካብ *1993* ዓ.ም. ክሳብ ሎሚ *2009:* ህዝቢ ኤርትራ ብካብ ከርሲ ህዝቢ ዝወጸ ወዲ-ሃገር መንግስቲ ይምራሕ ኣሎ። ኣሞ እዚ ሎሚ ኣብ ኤርትራ ዝገዝእ ዘሎ መንግስቲ'ኸ: ብሕጊ ዝቖኣመ መንግስቲ'ድዩ? ወይስ ከምቶም ብዓል መቡቱ ዝፍጽምዎ ዝጸንሑ ፍጽስሚታት'ዩ ዝፍጽም ዘሎ? ኣብ ኤርትራ'ኸ ሰውራ ኤርትራ ካብ ዝጀመር ኣትሒዙ ክሳብ ሎሚ: ክንደይ ዝኣኽሉ ሉሙምባታት ኤርትራውያን ዓሪቦም? ክንደይከ ኣብ ኣብያተ-ማእሰርትታት ይበልዩ ኣለው? ስለምንታይከ? መንእሰያትከ ስለምንታ'ዮም ብቐስብ ተገፊፎም: ኣብ ሳዋ ጥራይ ዝንረቱ ዘለው? ስለምንታይከ ተማሃሮ ዩኒቨርሲቲ ትምህርቶም ምስወድኡ ኣብክንዲ ኣብ ኣብያተ ስርሓት ዝውዝዑ: "ንሃገራዊ-ኣገልግሎት" ንሳዋ ተኺብኪቦም ዝኸዱ ዘለው? ስለምንታይከ ጥሜትን ዓጸቦን

ኣብ ኤርትራ ገኒኑ’ሎ? ኣዚ ዓይነት ኣገባብ ምሕደራ’ዚ ብዕምቈት እንተድኣ ክንመራመረሉ ፈቲና: ስለምንታይ ብኸምኡ ይጕዓዝ ኣሎ: መልሲ ክንረኽበሉ ኣይጽግመናን’ዩ። ህዝቢ ኤርትራ ን40 ዓመታት ተቓሊሱ: ጻማ ቃልሱኸ ረኺቡዶ? ኤርትራውያን ወለዲ ምስ ደቆምን: ደቒ-ደቆምንዶ ብሓባር ይምዕብሉ’ለው?

ህዝቢ ኣፍሪቃ ቅድሚ ኮሎንያል-መግዛእቲ: ብባርነት ከምዝተሳቐየ ርኢና። ድሕሪ ባርነት ከኣ ብሕሱም ኮለንያል መግዛእቲ ክጭቈን ከምዝጸንሔውን ተኻታቲልና። ድሕሪ ኮሎንያል መግዛእቲ ከኣ: ብሓዲሽ ቀኑጠባዊ መግዛእቲ (ኒዮ-ኮሎንያሊዝም) ክምዝመዝ ከምዝጸንሔ ተገንዚብና። ኣብዚ ሎሚ ዘሎናዮ መዋእል ከኣ: ብረቂቕ ስነ-ኣእምራዊን ስለላዊን (ኒዮ-ሊበራሊዝም) መግዛእቲ: ላሕ ክብል ንርእዮ ኣሎና። ኣብ’ዚ እዋን’ዚ ከኣ ምዕራባውያንን ምብራቓውያንን ሃገራት: ብናቶም ብጂ-20 መልክዕ: እንዳተጠራናንፉ ብሓባር ክምዕብላ ንዕዘበን ኣሎና። ኣብ ኣፍሪቃ ግን ብኣንጻሩ መደበር ሕድሕድ-ኵናትን: ጥሜትን ብልሽውናን: በብዓይነቱ ቀዛፊ-ሕማማትን ገኒኑ ይርኤ’ሎ። ስለምንታይ? ንሓዋሩኸ መጻኢ ዕድል ኣፍሪቃ ኣበይ ገጹ’ዩ ክዓልብ? ብሓፈሻ ኣብ ብዙሓት ኣፍሪቃ ሃገራት: ብፍላይ ድማ ኣብ ሃገር-ኤርትራ ዝርኤ ዘሎ ሕሰምን መከራንሲ: ስለምንታ ኮን ይኸውን? ብሓፈሻ ኣፍሪቃውያን: ብፍላይ ድማ ኤርትራውያን ወይ ኢትዮጵያውያን: ካብ ዘይረብሑሉኸ መንዮም ክረብሑሉ?

ይቅጽል…………………………..

ጕጅለ ደቀባት
10 ግንቦት 2009 ዓ.ም.